

PHYSIO PUNK

VOL 1

PLANKTASJEN

Nora Amalie Karlsen

OPENPHYSIO | JOURNAL

PLANKTASJEN

Nora Amalie Karlsen, Bachelorprogrammet i fysioterapi, Institutt for helse- og omsorgsfag, UiT Norges arktiske universitet.

‘PLANKTasjen’ - Historien om Aurelia Oline Ebeltoft er en fortelling om hvordan kraften og oppfinnsomheten ved kvinnelig ledelse og globalt samarbeid kan bidra til å finne løsninger på problemer skapt av alvorlige globale miljøforandringer. Med mål om å løse problemet med luftforurensning og dens konsekvenser for folks helse og lungefunksjon, har Aurelias oppfinnelse av PLANKTasjen - algeoppdrett for oksygenproduksjon - bokstavelig talt blåst nytt liv i mennesker og miljø. Oppdrett av alger utforskes faktisk med håp om å oppnå en rekke fordeler innenfor helse, teknologi og miljø, og fortellingen ligger dermed nærmere nåtiden enn man skulle tro. Innvevd er imidlertid også en følelse av å bli lei av motstand mot endring og en oppfordring til å ta ansvar, som enkeltindivid, samfunn og helsepersonell. Å kjenne igjen og åpne oss for de mange forskjellige mulighetene for å bidra til folks helse og velvære.

Solen skinner. Fuglene kvitrer. Man kan høre fiskene som hopper i elva hundre meter unna folkemengden, og lyden av elva som renner. Lyden av ferskvann som treffer steinene. Biene surrer rundt blomstene i gresset, og værhanen på toppen av samfunnshuset står helt stille, uten tegn til å bli berørt av vind. Folkemengden rundt scenen begynner å ta seg til. De er glade, deler, klemmer hverandre, hilser på hverandre og trekker seg sammen mot scenen. Det er

ikke en eneste sky på himmelen, og det ser heller ikke ut til å være en eneste sky i tankene på menneskene her.

En mann på nedre side av scenen står sammen med to andre mennesker. Han har et karismatisk og stolt smil. Han har smilerynker fra nesens, ned i halvbuer rundt munnen. Ingen i pannen, i hvert fall ingen rynker som strammes i pannen akkurat nå. Ingen tegn til bekymring. Han har lysebrunt hår, og

nesten enda lysere øyenbryn og øyenvipper. Mannen har på seg en hvit skjorte, og en liten pin festet i den. Sola treffer pinen like hardt som den treffer mannen med det karismatiske og stolte smilet. Han klapper den ene kvinnen han prater med på skuldra, smiler til den andre mannen, og går opp mot trappa til scenen. På vei opp ser han fort etter notatene sine, som kommer opp på en gjennomsiktig skjerm på podiet.

“**AURELIA VAR FAST BESTEMT PÅ Å SKAPE EN ENDRING. HUN HADDE SETT NOK AV DÅRLIGE PASIENTER, NOK KLIMADEBATT OG NOK AV POLITIKERE SOM GA TOMME LØFTER. HUN LESTE SEG OPP PÅ KLIMAENDRINGER, OG OPPDAGET AT SAMTIDIG SOM ISEN SMELTET, FIKK PLANTEPLANKTON I HAVET DÅRLIGERE LEVEVILKÅR. NOE MÅTTE GJØRES.**”

Han nærmest tripper opp trappa. Nå er folkemengden fylt helt opp rundt scenen, og alle ser spent opp på mannen. De vet alle hvem han er, og hvorfor han står der. Det kan nesten se ut som at han møter blikkene til enhver

person rundt scenen, og alle kameraene. Han smiler igjen, stort og stolt, mens mikrofonen og den gjennomsiktige skjermen med tekst justeres automatisk mot ansiktet hans.

«Gode venner! Det er fest. Det er feiring. «PLANKTasjen» fyller 30 år. Det er 30 år siden 8. juli 2045. 30 år siden den første plantasjonen for planteplankton ble grunnlagt. 30 år siden starten på en ny tid. En tid som ga håp, endring og et nytt syn på framtiden!

Markeringer som dette gir grunnlag for å se tilbake på historien. Det er viktig, og nødvendig for å sørge for at ikke en slik historie skal gjentas. Det fortelles om Aurelia Oline Ebeltoft, som så et behov for endring. Et behov for endring, som jo også de fleste så, men som det ikke var kommet en løsning på.

La meg ta dere med på en fortelling. Aurelia Oline Ebeltoft var en 47 år gammel fysioterapeut som blant annet jobbet med pasienter med kompliserte lunge-lidelser. Hun var lenge i yrket, og så med årene en sørgelig utvikling i folkehelsen. Flere og flere av pasientene hun jobbet med var lungepasienter som var blitt syke av luftforurensning. Flere millioner døde årlig for tidlig på grunn av dette. Allerede i år 2012 hadde faktisk Verdens helseorganisasjon rapportert om at forurensning av luft var det miljøproblemet som i størst grad bidro til å gjøre folk syke, og allerede da var det rundt 400.000 i Europa som døde for tidlig som følge av den alvorlige luftforurensningen. På denne tiden viste målinger at et menneske i snitt slapp ut 4,9 tonn med CO₂ i året.

Klimaendringer var satt i gang. Temperaturen på jorda økte, det ble varmere, mer regn, mer ekstremvær, og permafrost og isbreer var begynt å smelte. Mange mennesker fryktet at de måtte flykte fra hjemmene sine – klimaflyktninger. Det var allerede mange av dem. Folk som måtte flykte fra hjemmene sine fordi havnivået begynte å stige, flom druknet byene som allerede hadde sårbar infrastruktur, i Afrika spredde ørkenen seg, ekstrem vær ødela fruktbar jord, isbreene smeltet og førte til kutt i tilførsel av drikkevann på Himalaya, varmere hav ga større stormer, og det var frykt for at permafrosten skulle smelte, slik at klimagasser fra bakken skulle slippes ut. Dersom havoverflaten skulle stige med én meter til, ville 145 millioner mennesker måtte finne et nytt sted å bo». Mannen talte nå med en liten rynke i pannen. Det samme hadde publikum. Man kunne se bekymring i ansiktene til de fleste når han talte om dette. Blanke øyne til og med. De fleste ble berørte av dette, på samme måte som han selv. Han tok en pause og et dypt pust før han fortsatte.

«Aurelia kunne se helseskadene som luftforurensning førte til. I 2042 så hun en sørgelig utvikling i den globale helsen, både for kloden og for menneskene på den. Hun så et behov for å forhindre forurensning i lungene! Luftforurensningen skyldtes blant annet industri, oppvarming, forbrenning, og transport. Som nevnt var også isen i de arktiske områdene begynt å smelte. Aurelia var fast bestemt på å skape en endring. Hun hadde sett nok av dårlige pasienter, nok klimadebatt og nok av politikere som ga tomme løfter. Hun leste seg opp på

klimaendringer, og oppdaget at samtidig som isen smeltet, fikk planteplankton i havet dårligere levevilkår. Noe måtte gjøres. Planteplankton sto tross alt for halvparten av alt oksygenet som produseres på jorda! Mindre næringsalter til algene ville føre til mindre oksygenproduksjon, og mindre mat til resten av økosystemet. Dette ville bety at CO₂-nivået ville øke, og flere mennesker ville bli syke».

“

FOLKEHELSEN HAR BLITT EN ANNEN, NATUREN HAR BLITT EN ANNEN. SAMMEN HAR DEN GLOBALE HELSEN BLITT EN ANNEN. DET ER NÅ VÅR JOBB, SOM ET SAMFUNN, SOM MENNESKER SOM FÅR BO PÅ DENNE KLODEN, SOM KLIMAKJEMPERE OG SOM HELSEARBEIDERE, Å SØRGE FOR AT DET FORTSETTER SLIK.

Mannen så utover fra ene siden av folkemengden til den andre. Rynkene i pannen hans forsvant mer og mer, og et smil plantet seg på munnen hans. I de få sekundene med stillhet, kunne alle høre fuglene kvitre.

«Takket være Aurelia, ble det bygd en plantasje for å produsere mer av planteplankton. PLANKTasjen ble bygd opp på bærekraftig måte, og selvsagt uten

ekstra utslipp. På 3 år var en idé blitt realitet, og produksjonen av alger var i gang. Siden da har vi sett en positiv økning i kvaliteten og innholdet av gasser i luften. Selv om jorda ble varmere, isen rakk å smelte en betydelig del, og jorden ikke er den samme, er den likevel på vei tilbake til å være lik det den en gang var. Antall mennesker som dør av luftforurensning har gått ned og det er mye mindre CO₂ i luften vår. Lufta vi alle puster inn. Lufta som vi kjenner, og samtidig ikke kjenner rundt huden vår. Den samme lufta. Samme lufta som er i ørkenen i Afrika, og over isen på Himalaya. Konsentrasjonen av luftforurensende stoffer er vasket ut i oksygen, og luftkvaliteten vi har i dag har aldri vært bedre! Alt dette som følge av PLANKTasjen, selvfølgelig sammen med alle andre tiltak som har blitt gjort. Utslippene er så lave som de kan bli, folk transporterer seg til steder ved bruk av kroppen, og kloden har blitt en sunnere og bedre plass å bo.

På grunn av at luftkvaliteten har blitt så veldig mye bedre, har også nye arter utviklet seg. Nye dyrearter, og nye plantearter. Planten «Algillis» ble oppdaget på Arktis for 10 år siden. Vi kjenner den for å slippe ut en spesiell gass som tiltrekkes mineralene i isen, før den selv omgjøres til is. Isen på Arktis som var begynt å smelte, er nå nesten på samme areal som den var for 150 år siden! Dette er historisk. Det er revolusjonerende. Det er rørende». Og det mente han. Noen i publikum ga fra seg en jubel, andre smilte håpefullt med blanke øyne.

«Jeg er glad Aurelia fikk se hva hun fikk til, og hva hun gjorde for jorda vår, før hun forlot oss. Hva hun gjorde for helsen vår. For alle. Jeg ønsker å reflektere over hvor vi er i dag, og hvor vi skal. I dag står ikke lenger folkegrupper og kulturer rundt Arktis foran en truende framtid, der de fryktet å måtte flykte fra hjemmene sine, finne nye jobber og nye levevilkår. Økosystemet står ikke lenger i fare. Temperaturen på jorda har nådd et platå, og det er ikke lenger tegn til at den vil fortsette å stige – det er faktisk et håp om at temperaturen kan synke. Folkehelsen har blitt en annen, naturen har blitt en annen. Sammen har den globale helsen blitt en annen. Det er nå vår jobb, som et samfunn, som mennesker som får bo på denne kloden, som klimakjempere og som helsearbeidere, å sørge for at det fortsetter slik. Vi har sett hvilken retning det kan gå, hva som kan skje med jorda vår, og hva som kan skje med oss. Vi vil ikke gå den veien igjen, og vi skal ikke la den veien åpnes igjen.

Gode venner! I kveld er det fest. I kveld er det feiring. Takk til alle som har bidratt til at vi kan feire 30 år, og som enda bidrar. PLANKTasjen har gitt jobb til mange arbeidsledige, men det dere har gitt oss er mye større. DERE har gjort dette mulig. Sammen. Jeg takker dere, og håper dere vil fortsette denne reisen med oss. I kveld skal vi skåle! Vi skal skåle for 30 år og alt vi har fått til. Vi skal skåle for Aurelia, og framfor alt - for vennskap, kunnskap og den globale helsen vår! Takk.»

Det var stille i et knapt sekund før publikum brøt ut i jubel og applaus. Mannen ga applaus til publikum. Podiet, mikrofonen og den gjennom-siktige skjermen gikk ned i gulvet, og mannen trippet ned trappen mot publikum.

SUGGESTED CITATION

Karlsen, N.A. (2021). Planctation. In: Maric, F., Nikolaisen, L.J., & Bårdsen, Å. (Eds.). Physiopunk Vol 1. OpenPhysio Journal. <https://doi.org/10.14426/opj/202111pp12>